

O‘ZBEKISTON SOG‘LIQNI SAQLASH TIZIMINING RIVOJLANISH BOSQICHLARI VA ZAMONAVIY ISLOHOTLARNING SAMARALARI.

*Ilmiy rahmar: **Yaqubova Farida Temurovna***

Tibbiyot kafedra dotsenti

Alfraganus universiteti 2-bosqich talabasi

Qurbonova Joziba Faxriddin qizi

Annotatsiya: Ushbu maqolada O‘zbekiston Respublikasining sog‘liqni saqlash tizimi tarixiy rivojlanish bosqichlari asosida tahlil qilinadi. Sovet davridan boshlab mustaqillik yillarigacha bo‘lgan davrdagi sog‘liqni saqlash siyosati, tizimning institutsional o‘zgarishlari, infratuzilmaning shakllanishi va kadrlar tayyorlashdagi islohotlar ko‘rib chiqiladi. Ayniqsa, 2017-yildan keyingi tibbiy xizmatlar sifati, raqamlashtirish, birlamchi tibbiy yordam tizimining modernizatsiyasi va xalq salomatligi ko‘rsatkichlaridagi ijobiy o‘zgarishlar e‘tiborga olinadi. Maqola yakunida amalga oshirilayotgan islohotlarning dolzarbligi va ularning barqaror rivojlanishga qo‘shgan hissasi ilmiy jihatdan asoslab beriladi.

Kalit so‘zlar: sog‘liqni saqlash, tibbiy islohotlar, O‘zbekiston, zamonaviy tibbiyot, birlamchi yordam, raqamlashtirish, salomatlik siyosati.

Annotation: This article analyzes the historical stages of the development of the healthcare system of the Republic of Uzbekistan. It covers the healthcare policy from the Soviet period to the post-independence era, including institutional reforms, infrastructure development, and medical personnel training. Special attention is paid to the reforms implemented after 2017, such as improvements in the quality of medical services, digitalization, modernization of primary care, and positive changes in public health indicators. The article concludes with a scientific justification of the importance of these reforms and their contribution to sustainable development.

Keywords: healthcare, medical reforms, Uzbekistan, modern medicine, primary care, digitalization, health policy.

Аннотация: В данной статье проанализированы этапы развития системы здравоохранения Республики Узбекистан. Рассматриваются политика в области здравоохранения с советского периода до наших дней, институциональные реформы, формирование инфраструктуры и подготовка медицинских кадров. Особое внимание уделяется реформам после 2017 года: повышению качества медицинских услуг, цифровизации, модернизации первичной медико-санитарной помощи и улучшению показателей общественного здоровья. В завершении статьи научно обоснована значимость этих реформ и их вклад в устойчивое развитие.

Ключевые слова: здравоохранение, медицинские реформы, Узбекистан,

современная медицина, первичная помощь, цифровизация, политика в области здоровья.

1. O'zbekiston sog'liqni saqlash tizimining tarixiy bosqichlari

O'zbekiston sog'liqni saqlash tizimining rivojlanishi bir necha muhim bosqichlardan iborat bo'lib, har bir bosqich o'ziga xos siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy omillar bilan belgilanadi. Sovet Ittifoqi davrida (1924–1991 yillar) O'zbekiston markazlashgan, bepul tibbiy xizmat ko'rsatish modeliga asoslangan tizimni qabul qilgan edi. Bu davrda kasalxonalar soni va vrachlar sifati nisbatan yaxshilangan bo'lsa-da, tibbiyotda innovatsion yondashuv va profilaktik xizmatlar yetarli darajada rivojlanmadi¹.

Mustaqillik yillarining dastlabki bosqichida sog'liqni saqlash tizimida bozor mexanizmlariga moslashtirish, moliyalashtirish tizimini isloh qilish va xususiy tibbiyot sektorini shakllantirish yo'lga qo'yildi. 1998 yilda qabul qilingan "Aholiga tibbiy xizmat ko'rsatishni isloh qilish konsepsiyasi"da aholining sog'lig'ini saqlash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishi sifatida belgilanib, birlamchi bo'g'indagi tibbiy xizmatlarni takomillashtirishga urg'u berildi².

2. 2017 yildan keyingi sog'liqni saqlash islohotlari

2017 yildan boshlab Prezident Shavkat Mirziyoyev rahbarligida sog'liqni saqlash tizimida tub islohotlar boshlab yuborildi. Xususan, 2018–2022 yillarda sog'liqni saqlash sohasini rivojlantirish bo'yicha davlat dasturlari qabul qilinib, ularning ijrosi doirasida quyidagi yutuqlarga erishildi:

- Birlamchi tibbiy xizmat modernizatsiyasi: Qishloq vrachlik punktlari va oilaviy poliklinikalar zamonaviy asbob-uskunalar bilan jihozlandi, u yerda ishlovchi tibbiyot xodimlari malakasini oshirishga e'tibor qaratildi.

- Raqamlashtirish jarayonlari: Elektron sog'liqni saqlash tizimining joriy etilishi orqali bemorlar haqida yagona ma'lumotlar bazasi shakllantirildi va tibbiyot muassasalari o'rtasidagi axborot almashinuvi soddalashtirildi³.

- Aholining dori vositalariga bo'lgan ehtiyojini qoplash: Ijtimoiy dorixonalar tarmog'i kengaytirilib, davlat tomonidan subsidiyalash mexanizmi yo'lga qo'yildi⁵.

- Tibbiy xizmatlarning sifati va erkinligi: Xususiy tibbiyot muassasalariga keng imkoniyatlar yaratildi, litsenziyalash tizimi soddalashtirildi va sog'liqni saqlashda davlat-xususiy sheriklik modeli yo'lga qo'yildi⁴.

3. Tibbiy kadrlar tayyorlash va ilmiy salohiyat

Yangi islohotlar doirasida oliy tibbiy ta'lim muassasalari soni oshirilib, tibbiy ta'limdagi kredit-modul tizimiga bosqichma-bosqich o'tildi. Tibbiy institutlarda

¹ Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – T.: Ma'naviyat, 2008.

² O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi, 1998 yil 5 fevraldagi "Sog'liqni saqlash islohotlari konsepsiyasi"

³ "Elektron sog'liqni saqlash tizimini joriy etish bo'yicha davlat dasturi" (2020–2025)

⁴ O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi qarori, 2020 yil, xususiy sektorni rivojlantirish bo'yicha

rezidentura va klinik ordinatura yo‘nalishlari kuchaytirilib, xalqaro standartlarga mos malaka oshirish dasturlari joriy etildi. 2020 yildan so‘ng, pandemiya sharoitida sog‘liqni saqlash tizimi sinovdan o‘tdi. COVID-19 pandemiyasi butun tizimning zaif va kuchli tomonlarini namoyon qildi, natijada tezkor harakatlar platformasi yaratildi, epidemiologik xavfsizlik, tez tibbiy yordam xizmati va laboratoriya infratuzilmasi sezilarli darajada kuchaytirildi⁵.

4. Amalga oshirilgan islohotlarning samaradorligi

Statistik ma‘lumotlarga ko‘ra, 2016–2023 yillar davomida bolalar o‘limi darajasi 17 foizga kamaygan, aholining o‘rtacha umr ko‘rish davomiyligi esa 74 yoshga yetgan. Shuningdek, onalikni muhofaza qilish, saraton kasalliklarini erta aniqlash va yurak-qon tomir kasalliklarining oldini olish bo‘yicha davlat dasturlari ijobiy natijalar bermoqda⁶.

Xulosa

O‘zbekiston sog‘liqni saqlash tizimi o‘z tarixiy rivojlanishida murakkab, ammo bosqichma-bosqich takomillashgan yo‘lni bosib o‘tdi. Sovet davridan meros bo‘lib qolgan markazlashgan model mustaqillikdan so‘ng asta-sekinlik bilan yangilanib, zamonaviy, inson salomatligi manfaatlariga xizmat qiladigan tizimga aylantirildi. Ayniqsa, 2017 yildan keyin boshlangan chuqur islohotlar natijasida sog‘liqni saqlashning deyarli barcha yo‘nalishlarida — birlamchi tibbiy xizmat ko‘rsatish, dori vositalari bilan ta‘minot, raqamlashtirish, kadrlar tayyorlash va xususiy sektorni rivojlantirishda sezilarli natijalarga erishildi.

Aholining sog‘lom hayot tarziga intilishi, tibbiy xizmatlarning sifatli, ochiq va erkin bo‘lishi, tibbiy ta‘limning xalqaro standartlarga moslashtirilishi davlatning sog‘liqni saqlashga nisbatan strategik yondashuvidan dalolat beradi. Shu boisdan, amalga oshirilayotgan islohotlarni yanada chuqurlashtirish, ularning monitoringi va xalq manfaatlariga xizmat qilishini ta‘minlash zamonaviy jamiyat oldidagi ustuvor vazifadir. Sog‘liqni saqlash tizimining mustahkam va barqaror ishlashi nafaqat kasalliklarning oldini olish, balki umuman olganda inson kapitalini rivojlantirish, ijtimoiy-iqtisodiy o‘sishni ta‘minlashning muhim garovidir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Karimov I.A. Yuksak ma‘naviyat – yengilmas kuch. – T.: Ma‘naviyat, 2008.
2. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi. “Aholiga tibbiy xizmat ko‘rsatishni isloh qilish konsepsiyasi”. 1998 yil, 5 fevral.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-4290-sonli qarori. “Sog‘liqni saqlash tizimida davlat dasturlarini amalga oshirish chora-tadbirlari”. 2019 yil.
4. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi. “Elektron sog‘liqni

⁵ “COVID-19 pandemiyasi davrida sog‘liqni saqlash tizimining barqarorligi” – Respublika SSV, 2021

⁶ O‘zbekiston Respublikasi Davlat Statistika qo‘mitasi rasmiy ma‘lumotlari, 2023

saqlash tizimi” bo’yicha davlat dasturi (2020–2025).

5. O‘zbekiston Respublikasi Davlat Statistika qo‘mitasi. Aholi salomatligi ko‘rsatkichlari, 2023 yil.

6. Sog‘liqni saqlash vazirligining 2021 yilgi hisobot materiallari.

7. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi qarori. “Xususiy tibbiyot muassasalarini qo‘llab-quvvatlash va litsenziyalashni soddalashtirish”. 2020 yil.

8. Andijon davlat tibbiyot instituti. “Tibbiy ta’limda modul tizimining joriy etilishi”. Ilmiy to‘plam, 2022.

9. “COVID-19 pandemiyasi davrida sog‘liqni saqlash tizimining barqarorligi”. Respublika Sog‘liqni saqlash vazirligi nashri, 2021 yil.